İftixar

Dan yeri söküləndə

İki hissəli qəmli komediya

HAMI - Can-can, qəmər can, Beldə kəmər, can, Dərdin mən alaram...

AŞIQ ƏHSƏN - Işarət eylədim, dərdimi bildi, ooy... Gördüm həm gözəldi, həm əhli dildi. ooy... Başını buladı, gözünnən güldü, ooy... Güləndə qadası canıma düşdü,

HAMI - Can-can, Qəmər can, Beldə kəmər can, Dərdin mən alaram...

AŞIQ ƏHSƏN - Ələsgərəm, hər elmdən halıyam, ooy... Dedim: Sən dərdlisən, mən yaralıyam. ooy... Dedi: Nişanlıyam, özgə malıyam, ooy... Sındı qol-qanadım, yanıma düşdü.

HAMI - Can-can Qəmər can, Beldə kəmər can, Dərdin mən alaram (*Yetim Bayram tələşla, əlində yaylıq, cırıqcındır görkəmlə, ağlaya-ağlaya səhnəyə daxil olur.*)

YETİM BAYRAM - Belə görüm öyü yıxılsın inək aparanın, heç belə, salamat ağıznan yeməsin... Ehsanına qismət olsun... Öyüm yıxıldı a Barbaryan, bir çətən külfət o inəyin südüynəncə dolanırdı, indi bə həncəri olacaq, niyə tutmursunuz bu oğruları? Havaxta kimi belə olacaq? Bə buna bir əncam çəkilməyəcəkmi? Indi mənim balalarım nə yeyəcəkdi? Qurban olum sizə a Baduladze, a Barbaryan, üzüm ayağınızın altına, mənim inəyimi tapın, qaytarın. Balalarımın alxışı sizə bəsdi...

BARBARYAN - A kişi, sanin inak kim apardı?..

YETİM BAYRAM - Bilsəydim buraya gələrdimmi? Oğruları siz məndən yaxşı tanıyırsınız. Yeri-göyü gəzmişəm, dan üzünnən gumanım gələn hər yeri ələk-vələk eləmişəm, gördüm deyən olmadı... Bir də ki, kim görəsidi? Gecə kəndirini kəsib aparıblar... Yanı, hər gecə zincirə salırdım, elə bil xata olan kimi bu gecə kəndirnən bağlamışdım...

BARBARYAN - Vsyo, znaçit inayi san ozin apardi...

YETİM BAYRAM - Sən nə danışırsan, mən özüm öz malımımı aparıram?..

BADULADZE - Iyaxşi, kimdan şubhalanirsan?..

YETİM BAYRAM - Kimdən şübhələnəsiyəm, oğruları siz məndən yaxşı tanıyırsınız, hər gün gözünüzün qabağında muroy-muroy gəzirlər, əlli kərə yanınıza gəlirlər-gedirlər... Mənim dilimdənmi eşitmək istəyirsiniz?..

BADULADZE - Tı çto, znaçit man oğurlamişam?.. Qaspadin naçalnik, zanimaydes...

BARBARYAN - (*Yetim Bayramın qolunu qandallayır.*) Davay-davay, qir içari...

YETİM BAYRAM - Ay sizə qurban olum, məni niyə tutursunuz, mənim malım oğurlanıb, mən ha mal oğurlamamışam?..

BADULADZE - Sanin dilin çox uzanib...

YETİM BAYRAM - Ay qurban olum, bə şikayət eləməyimmi?.. Dərdimi deməyimmi?..

BARBARYAN - Zatknis, sənin inak zincirda bağlanirdi, a poçemu bu qecə kəndir bağladi, atsyuda tak vıxodit çto, znaçit inak san ozin oğurladi... Voopşe mojet har şeyi san oğurladi bu kandda, ha?.. Za vsyo eto tıy doljen otviçat... Davay, qir içari... (*Itələyə-itələyə polis şöbəsinə aparır.*)

YETİM BAYRAM - Ayə, a cahamat, görürsünüzmü ayə, belə də haqsızdıqmı olar, bə Allah bunu görmürmü?.. Niyə götürür Allah bunu?.. Biz başımıza haranın daşını salaq?..

BARBARYAN - Mala qavari, keç içari, orda hamisini priznayoş...

YETİM BAYRAM - (*Diz üstə yerə çökür.*) Qadan alım a nəçənnik, məni içəri salma, cəhənnəm olsun inək, itib, belə cəhənnəmə itsin, qara göra itsin, indi harda olsa tapılar. Düz deyirsən, günah mənim özümdədi, mən gərək onu zincirə salaydım... Sənə qurban olum, balalarıma yazığın gəlsin, burax çıxım gedim...

BADULADZE - Ahaa, uje priznayot, boynuna aldi. Znaçit, kandin oğrusi tapıldi... (*Barbaryan Yetim Bayramın yaxasından yapışıb sürütləyə-sürütləyə aparıb içəri salır və dərhal geri qayıdır.*)

BARBARYAN - Tak, qde miy astonavilis? Da, oxu Aşuq Ax... Axsan.

BADULADZE- Aşuq, davay, odin Yetim Qurci imğere ra... (*Yetim Gürcü oxu da...*)

AŞIQ ƏHSƏN - Baş üstə badono hökumət, oxuyacam, əmbə o yazıx Yetimi burax getsin, öz dərdi özünə bəsdi...

BARBARYAN - Niçeqo, onin yerina sani salaram içari, onda ağli qalar başina...

MOLLA QASIM - Necə paza keçmişik aə... (*Aşıq Əhsən yanıqlı-yanıqlı Yetim Gürcü havasını çalıb-oxuyur. Cəlil Əfəndi pərişan halda gəlir. Kef çəkənlərə tamaşa edir.*)

CƏLİL ƏFƏNDİ - Bunlar əməlli-başdı kef eləyirlər ki...

MOLLA QASIM - Bu arsız Aşığa baxsana, öydə arvad-uşaq acından bir-birinin qulağını yeyir, bu burda Barbaryana surfa açıb, kef verir...

CƏLİL ƏFƏNDİ - Aşıq da içir deyəsən...

MOLLA QASIM - Içir nədi?.. Belə lap küpünə girir... Onlar bir-bir içəndə o iki-iki içir...

CƏLİL ƏFƏNDİ - Ə, bə bu deyir ki, qara ciyəri ağrıyır? O gecə ölürmüş, sancısını zornan kəsiblər... Muncuqlu çoxmu içir?..

MOLLA QASIM - Bə!.. Çox da sözdümü? Hort-hort hortdadır...

CƏLİL ƏFƏNDİ - Ə, bu niyə bu qədər içir, ə, bu yaşında?.. Demirmi yıxılıb ölər?..

MOLLA QASIM - Cəhənnəmə ölsün. Ölsəydi mağıl ayıbları örtülərdi...

CƏLİL ƏFƏNDİ - Yox a Qasım, elə demə, Muncuxsuz bu kəndin bircə günü də olmasın. Mağıl, məclislərin yaraşığıdı... Həə... Danışdım axı qubernatornan...

MOLLA QASIM - Şükür Allaha, şükür Allaha. Nə dedi qubernator? Verirmi torpağı?..

CƏLİL ƏFƏNDİ - Verməyinə vermir, amma yox da demir...

MOLLA QASIM - Bə nə deyir axı?..

CƏLİL ƏFƏNDİ - Elə şey deyir ki, ağzımız gedir qayaya dirəşir... Qayanı da çapmağa oğul lazımdı... Daha Aşıq Əhsənnən, Muncuxlu Mahmudnan qaya çapmaq olmaz... Əməllicə-başlıca deyillər ki, dədə-baba yurdunuzu qoyun, gedin...

MOLLA QASIM - Nə deyir ey, bu qubernatoru qara?..

CƏLİL ƏFƏNDİ - Qubernatorun sözü budu ki, deyir, o yerin pulunu Avtartet Abı verib, alıb. Heç kimə verə bilmərik... Avtartet Abının gəlmək xəbəri də düz çıxdı...

MOLLA QASIM - Boy, öyümüz yıxıldı!.. Ayə, kirmiş dur ay öyü yıxılan aşıx, Abısı qaranın gəlmək xəbəri düz çıxdı... (*Hamı səsini kəsir. Sanki içənlər ayılır. Baduladze ilə Barbaryan bir anlıq bir-birinin üzünə baxır. Narahatçılıq keçirdikləri açıqca sezilir.*)

AŞIQ ƏHSƏN - (*Molla Qasıma*) A qara xəbərın gəlsin, bu nə xəbəriydı dedin?..

CƏLİL ƏFƏNDİ - Həə.. Deməli məsələ belədi... İndicə mən Qubernatornan danışdım. Pir Məmməd dağının ətəyindəki boş sahənin kəndə qəbiristanlıq üçün verilməsini istədim. O da dedi ki, o yeri Avtartet Abı alıb. Özü də qaladan yarımçıq buraxılıb, bu gün kəndə qayıdır. Biz, deyir o torpağı Abının icazəsi olmasa heç kimə verə bilmərik...

MOLLA QASIM - Bə indi biz ölümüzü haraya basdırmalıyıq deyir qubernator?..

BARBARYAN - Ara, siz elə şeylari fikir elamayin. Eli, gatirin bizim qabristanlığa basdirin. Oli olidi, kakaya raznisa?..

MUNCUXLU MAHMUD - Ya tebe pokaju raznitsu. Sən hələm raznitsasını bilmirsən? Bilmirsən ki, sən xristiansan, biz müsəlman?.. Xristyannan müsəlmanın bir qəbirstanlıqda nə ölümü var?..

BARBARYAN - Qospodin Muncux, vmeste jit, pit mojna, poxoronit nilzya çto-li? Vot, tı uje skolko let jivyoş s qospojoy Lyudmıla, poçti kajdıy den pyoş somnoy, a qovariş, qabristanlıqda na olimi var?.. Videş, net raznitsa?..

AŞIQ ƏHSƏN - Di ver cavabını, gördünmü, urus almağın harda başına qaxınc oldu a Muncux?..

CƏLİL ƏFƏNDİ - Amma bir yol da göstərdi... Dedi ki, Abı gələnə qədər o yerə bir ölü basdıra bilsəniz, onda biz tez faktı təsdiq edərik, Abı cənablarına da deyərik ki, hadisə o qalada olanda baş verib... Abı da bu gün gəlir... Ağzımızı qayaya dirəyibdi qubernator. Gəl indi bu qayanı yar...

MUNCUQLU MAHMUD - Sluşayte, qoy Abı gəlsin, bəlkə razılaşacaq?..

CƏLİL ƏFƏNDİ - Bəlkə də, amma inanmıram...

MUNCUQLU MAHMUD - Niyə?..

CƏLİL ƏFƏNDİ - Məntiq belə diqtə edir... Abı tutulanda məndən başqa heç kəs onun məhkəməsinə getmədi. Hamı Abını qınadı. Bu Abıya çox yer elədi. Mən onunla məhkəmədə görüş alanda o mənə bu barədə dedi. Dedi ki, o bu işi kəndə bağışlamayacaq. Bir də onu dedi ki, uşaqları o öldürməyib...

MOLLA QASIM - (*Tələşla*) Abı yalan deyir, bə kim öldürmüşdü?..

CƏLİL ƏFƏNDİ - Orasını demədi... Bircə onu dedi ki, bu işi ona qurmuşdular, özümə də and verdi ki, mən bunu heç kəsə deməyim. İndi ki, Abı buraxılıb, gəlir, demək olar... Çünki Abının gəlməsi, həm də vaxtından xeyli qabaq buraxılıb gəlməsi, bu elə belə məsələ deyil... Ya Abı haqqını sübut eləyib gəlir, ya da cahamata qənim kəsilmək, torpağı verməmək üçün şərtlə buraxılıb gəlir...

AŞIQ ƏHSƏN - (*Tələşla*) Abı düz adam döylü. Ölənləri Abı öldürmüşdü, bu yüz faiz belədi. Belə olmasaydı, sudda hər şeyi boynuna almazdı... Elə döylümü, a Baduladze?..

BADULADZE - Qi badono!.. (*Elədi cənab!..*)

AŞIQ ƏHSƏN - Elə döylümü a Barbaryan?..

BARBARYAN - Tak toçna, sto prosent... Podajdi, a poçemu sanmandan sorişirsan? Toqda je ya zdes ne rabotal.

AŞIQ ƏHSƏN - Yoox, elə-belə, nəçəlnik olduğun üçün...

CƏLİL ƏFƏNDİ - Mən bilmirəm hadisə necə olub, amma bir şeyi bilirəm ki, Abı nahaqdan adama dolaşan adam deyildi. Həm də mən onun sözündən belə anladım ki, o uşaqları öldürənləri tanıyır. Ona görə də məhkəmədə dedi ki, qaladan çıxıb Yaradanqulunun nəslini kəsəcəm...

BARBARYAN - Aşuq da Yaradanqulinin naslinnandi ha. Molla Qasim toje onun qohumudi, znaçit onlari da qıracaq!

AŞIQ ƏHSƏN - Off, elə bir oğul istiyirəm ki, Abı gələn kimi vura keçindirə onu...

MOLLA QASIM - Cəlil Əfəndi, sən ağıllı adamsan, Abı torpağı verməsə onda biz neynəməliyik, ölməli döylümü, xalx yığılıb başını əzəsi döylümü?..

CƏLİL ƏFƏNDİ - Abı torpağı yüz faiz verməyəcək, mən dedim axı, istər zəlzələdən, istərsə də vəlvələdən, Abı vaxtından əvvəl buraxılıbsa ya haqqını sübut edib, ya da şərtlə buraxılıb... Əgər haqqını sübut edibsə, o kənddən yanıqlıdı, gəlib ona tor quranlari haqq-hesab çəkəcək, məhkəməyə gedilmədiyinə görə torpağı xalxa verməyəcək. Kənddə də hamı bir-birinə culaqlıdı. Demək qan su yerinə axacaq. Mən ona görə deyirdim birinci növbədə Abını Yaradanqulunan barışdırmaq lazımdı.

AŞIQ ƏHSƏN - Heç kəs Abıdan qorxmur... Bıçaq sümüyə dirəşəndə adamı ölüm də qorxutmur.

MOLLA QASIM - Dambatdanma aə, Dambat Dursun kimi, məclisdə xır-xır xirildadığın nə tez yadından çıxıb? Sən fikirləş görək torpağa kimi basdıracağıq?

BADULADZE - Xoroşıy variant... Naydite adin işşakdan-mişşakdan basdirin, Abu skajite çto, adamdı. Abı je ne budet kapat, posmatret. A mı utverjdyom, çto na samom dele tam çelovek lejit...

MOLLA QASIM - Heç elə şeymi olar, a Baduladze?.. Qəbiristannığa da eşşək basdırarlarmı?..

BADULADZE - Poka nu, vremenno. Potom, koqda kto to umryot pomenyayem. Ya dlya vas qavaryu. Xoçu çto vaşidelo uladilsa.

MUNCUQLU MAHMUD - Bəlkəm elə səni basdıraq oraya, neçə illərdi, sən basdırırsan, bu dəfə də səni basdıraq... Kəndin xətrinə, elin xətrinə... İşin-gücün o qapıdabu qapıda " bu da Allah yolunda belə şəhid oldu," deməkdi... İndi də gəl səni yığılaq əsl şəhid kimi basdıraq... Onsuz da Abı gələndə sənə göz verib, işıq verməyəcək, tem bolee sən onun torpağına ölü basdıracaqsan...

MOLLA QASIM - Goru çartdasın Stalinin... Nə təhər səni salamat buraxdı?.. Səni dəli elətdirib bizim canımıza diri göndərməli deyildi, bir ayrı movzaley qayırtdırıb səni ayağından asılı vəziyyətdə orda saxlatdırmalı idı ki, gələcək nəsillərə o dövrün dələduzlarından bir nişanə kimi nümunə qalsın. Allahsız, lənətulla... Səni görüm təpənə molla boyda daş düşsün...

BARBARYAN - Sluşayte, mənim başıma xoroşıy mısl gəldi...Mojet tak zdelayem... Vçera Manuçar umer... Poprosim onlarin adamlarından Manuçar tuda poxoronim... Çort snim, potom po delimsa, po polom... Abı toje kraynom mere ne çeqo ne skajut... Çelovek na samom dele umer, i po prozba, vasiyyat eladi, tsarstvennomu nebesnomu çto yeqo poxoronit tuda... Xoroşıy mısl, ha... Vsyo, naşli vıxod... Samıy priemlimıy variant... Molodes menya... A, Djalil Apandi qavarit, çto ağzim qayada dirəşdi... Klyanus brat bratu prosto tak, darom ne otdayut svoy mısl...

CƏLİL ƏFƏNDİ - Sən o mıslını saxla, gələcəkdə sizin qəbiristanlıq da dolacaq, onda özünə lazım olacaq...

BARBARYAN - Calil Apandi, bizim qabiristan boq znayut koqda dolacaq... No sizin uje bu neçancidi?.. Poçti, kajdıy pyat let odin qabristanlıq... Sluşay, ves kənd qabristan olsun?..

CƏLİL ƏFƏNDİ - Ay Barbaryan Rafiq, bəs eşitməyibsənmi, çoxdan çox, azdan az?.. Siz neçə ailəsiniz ki, bu kənddə? Cəmisi on iki ailə, hərəsində də üççə adam, Manuçar da dünən ölüb. Amma bizimkinin say-hesabı yoxdu.

BARBARYAN - Calil Apandi, tı ne torapis... Cuca payizda sayarlar... Taqda vsyo budet yasno...

CƏLİL ƏFƏNDİ - O baxır cücəni sayanın kimliyinə...

BARBARYAN - Man dlya vas dumayu. Day boq, unas svoy qabristan est.

CƏLİL ƏFƏNDİ - Sən narahat olma, bizim özümüzün özümüz barədə düşünməyə ağlımız çatır.

GÜNƏŞ - (*Poçtdan çıxır, əlində kağız oxuya-oxuya səhnənin önünə tərəf gəlir və birdən dəhşətli qışqırıqla özünü döyməyə başlayır.*) Evim yıxıldı, ay cahamat, çıram keçdi ay cahamat, başıma qar yağdı, ay cahamat... Ay ellər-ay-ellər-ay ellər, mənə hoy verin, ay ellər... Dadıma çatın ay ellər... Oy-oy-oy-oy-oy... A millət, mənə benzin verin, ozümə od vurub yandıracam... inəm yandı ay Qızdarbəyi nənə!.. Öyüm yıxıldı, ay Qızdarbəyi nənə!..

MOLLA QASIM - Buna nooldu ə, Qızdarbəyi qarı çezdimi nədi?.. (*Hamı təlaş içində Günəşə tərəf gedir, kimi vəziyyəti öyrənməyə, kimi də sakitləşdirməyə çalışır. Günəş isə adamların ona yaxınlaşdığını görüb dəlikimi hay- həşirlə, üz-gözünü cıra-cıra, saçını yola-yola səhnə boyu o tərəf-bu tərəfə qaçır. O qaçdıqca hamı onun arxasınca düşüb nə baş verdiyini anlamaq istəyir. Pərdə bağlanır. Yavaş-yavaş salonun işıqları yanır.*)

İKİNCİ HİSSƏ

(*Pərdə açılır. Birinci hissənin sonundakı mənzərə davam edir. Günəş qışqıra-qışqıra, ağlaya-ağlaya, səhnə boyu qaçır, hamı onun arxasınca düşüb nə baş verdiyini öyrənmək istəyir. Günəş səhnənin tən ortasında diz üstə yerə çöküb ağı deyə-deyə saçını yolur, üz-gözünü cırır.*)

GÜNƏŞ - Oy-oy-oy-oy!.. Xıdırım eey-Xıdırım eey-Xıdırım ey, Xıdırım eey-Xıdırım eey-Xıdırım ey! Balaları yetim qalan Xıdırım eey, Xıdırım ey!.. Booy, Allah, məni öldür! Məni öldür, Allaaah!.. Öyüm yıxıldı, ocağım qaraldı, balalarım düzdə qaldı! Yetim qaldı balalarım!.. Hələm dedim ay Xıdır, getmə bu Urusyətə! Getmə a qara şaxın çıxsın, getmə! Getmə ömrü kəsik, getmə! Az taparıq, az yeyərik, çox taparıq, çox yeyərik!.. Baxmadı sözümə, ocağımı qaraltdı, öyümü yıxdı!.. Booy, öyüm yıxıldı! Booy, ocağım qaraldı!.. Mana nöyüt verin, ay cahamat, mana benzin verin, ay cahamat, belə, mən özümü yandıracam, belə, mən özümü öldürəcəm!.. Aaz, mən niyə ölmürəm, aaz? Mən niyə yaşıyıram aaz?! Öldür məni Allah, öldür!.. Ürəyimə dammışdı, dammışdı kin, qara xavarı gələcək qara vurğunnunun! Qara xavarı gələn Xıdırım, vaay!.. Mənə benzin verin, ay cahamat! Mana nöyüt verin, ay cahamat!.. (*Molla Qasım onun əlindəki kağızı görüb, ona yaxınlaşır, kağızı alıb oxuyur. Heç nə başa düşmür.*)

MOLLA QASIM - Deyəsən teleqramadı, əmbə qanammadım, rusca yazılıb... A Muncuğun gözünə girsin, gəl sən də bir işə yara dana. Uruscadı, oxu, qandır görək nə teleqramdı?

AŞIQ ƏHSƏN - Bir ver baxım ayə... (*Aşıq Əhsən teleqramı Molla Qasımın əlindən almaq istəyərkən, Muncuqlu Mahmud onu sinəsindən geri itələyir.*)

MUNCUQLU MAHMUD - Çəkil aə!.. Sən get çömçəni dıngıldat. Dilmi bilirsən kağıza əl uzadırsan?.. (*Bir qədər oxuyur və birdən gözlənilməz bir qəhqəhə ilə şaqqanaq qoparır.*) Tı smotri a, kakoy on falşivıy neqodyay. Rovna iki ildi Rasiyaya gedib, poka heç nə öyrənə bilməyib. Nu, kakoy on neqramotnıy! Neqodyay, razve belə teleqrammu sostavlyayut?!.

AŞIQ ƏHSƏN - Ay ürəyin çəkilsin, a dilinə düyün düşsün, ürəyimiz çəkildi, di başa sal görək nə yazılıb dana...

HAMI - Nə yazılıb axı?.. Nə yazılıb a Mahmud, başa sal dana...

MUNCUQLU MAHMUD - Znaçit tak, on edet. Xıdır gəlir. Prosto on neqramotnıy, poetomu ağzına gələni pişet. Qulaq asın, çto on pişet? Kak pişet, tak je oxuyuram, nemnoqo posmeyomsya. "Bereqite sebya, mene ne volnavatsya, tvoy muj qalava ne mojetsya derjatsya v Rasiya taqda Xıdır umryotsya. - Bezqramotnıy kazyol. - Vstreçatsya trinadtsato. Privetstvovate Jemçujinnıy Maxmud." Soplyak, teleqrammasını sastavit eliyə bilmir, hələm bir mənim adımı da tərcümə edib. "Jemçujnıy Maxmud." Sən gəl çıx, mən sənə pokaju Jemçujinu... Bezqramotnıy neqodyay... (*Üzünü camaata tutur.*) Seqodnya kakoe çislo?..

CƏLİL ƏFƏNDİ - Bu gün on üçüdü, Xıdır bu gün gəlir... Ay qızım, ağlama, gözün aydın olsun, ərin bu gün gəlir. Rusca yaxşı bilmədiyinə görə yazdığı bildiyi kimidi... Dur, dur ayağa, get Qızlarbəyi qarıdan muştuluq al, Xıdır bu gün kəndə gəlir. Özün də süfrə aç, hazırlıq gör, ərin Rusiyadan evinə qayıdır. Yəqin innən sonra günün ağarar... (*Günəşin kədərdən axıtdığı göz yaşları bir anın içindəcə sevincə çevrilir.*)

GÜNƏŞ - Bıy, Allah sizi söyündürsün. Allah hamınıza dadını çatsın. Allah üzünüzü güldürsün, az qalmışdı kin ürəyim partdasın... Sana qurban olum, Allah. Səni tanımıyana nəhlət. Səni tanımıyan küllü-kafirdi... Allah səni bu eldən-obadan əskik eləməsin ay Cəlil Əfəndi. Allah həməşə səni söyündürsün, necə ki, sən məni söyündürdün... Allah sizi söyündürsün ay cahamat!.. Gedim, gedim Qızdarbəyi nənəmi söyündürüm... (*Tez teleqrammanı Muncuqlu Mahmudun əlindən alıb, öpüb gözünün üstünə qoya-qoya, qaçaraq səhnədən çıxır.*)

MUNCUQLU MAHMUD - Sluşayte, teleqrammanı mən oxudum, no Cəlil Əfəndiyə alxış eliyir bu...

AŞIQ ƏHSƏN - Sana alxış polojunnu döylü. Ömründə bir kərə sən də bu kənddə bir işə yaramalı döylüdünmü?..

MOLLA QASIM - Allaha şükür, yazıq qızın canı dincəldi...

CƏLİL ƏFƏNDİ - Hələ bilmək olmaz. Sevinməyə tələsməyin. Qoyun görək nə təhər gəlir? Əli ətəyinin harasında gəlir Xıdır?

MUNCUQLU MAHMUD - Sluşayte, sağ-salamat gəlib çıxmağın özü də bolşoe delo...

BADULADZE - Dumayu çto, iyaxşi puli qatirar. Potamu, çto v Rassiya denqi qaq qurumuş iyarpaq yerda lejandi...

BARBARYAN - Day Boq, çto yaxçi pul qatirsin. Potamu, çto on mne doljen.

MOLLA QASIM - Aha, hələm gəlib çıxmıyıb, uje nəçənnik belinə borc qoydu.

BADULADZE - Badono Aşuq, davay nalevay, za vozvraşeniya Xıdır, davlyot... (*Içək...*) (*Yavaş-yavaş yeyib-içənlər yerlərini tutur, Cəlil Əfəndi ilə Molla Qasım bir kənarda fikirləşirlər. Aşıq Əhsən stəkanları şərabla doldurur. Bu vaxt Sülə Sülöymən özünəməxsus haray-həşirlə səhnəyə daxil olur.*)

SÜLƏ SÜLÖYMƏN - Salamməlöyküm a millət!.. Gün aydın, a Cəlil Əfəndi... (*Üzünü yeyib-içənlərə tutur.*) Ay belə sizin günortanıza gün çıxsın. Yediyiniz-içdiyiniz nuşi-can olsun. Halal-halal xoşduxnan yeyin-için... Nə qulluq eliyim sizə?..

AŞIQ ƏHSƏN - Ayə, a Sülə, sən əyninə şalvar geyinib, özün-özünə kişi deyənnən havaxt, harda, kimə, həncəri, nə qulluq eliyibsən?..

SÜLƏ SÜLÖYMƏN - Kim aəə? Ayə, sən ömrün boyu mənim artıq-urtuğumu gəmirdəməyibsənmi?.. Stəkanımın dibində qalanı hortullatmıyıbsanmı?..

MOLLA QASIM - Vallah, kişi düz deyir dana. Ömrü boyu onun-bunun surfasında sülənən o ha döylü, bizik...

SÜLƏ SÜLÖYMƏN - Buna-buna-buna... Buna bir baxın ey, heç olmuya sən danışma a geydirmə. Onun-bunun cümə axşamlarında sülənən sənsənmi, yoxsa mənəmmi?..

MOLLA QASIM - Mən sülənsəydim, xalq, el mana sülə kliçqası qoyardı, sana yox...

SÜLƏ SÜLÖYMƏN - Elin ağlı olsaydı sana molla deməzdi...

MOLLA QASIM - Xalx-millət səhərdan səni gəzir, hayanda sülənirdin bax?.. Əmbə düzünü de...

SÜLƏ SÜLÖYMƏN - Aə, mən el adamıyam, surfalar yaraşığıyam, məclisdər şahıyam, ziyafətdər kralıyam, nə bilim mən, hərə bir tərəfə dartır, özün dilinnən demirsənmi ki, xalx məni gəzir? Xalxın işi mənsiz keçmir dana. Sən ha döyləm uzaqdan xalx görəndə yolunun səmtini dəyişə... Neynirdi aə xalx məni?.

MOLLA QASIM - Ayə, qudurma ayə, qudurma ayə... Xalxın nəyinə lazımsan sən. Hansı zibilə dərmansan ki, bir xalx da səni gəzə?.. Şəhər avtobusu gəlib çıxmadı, çarəsiz qalıb, dedik, bəlkəm sən dranquletinən Cəlil Əfəndini şəhərə aparasan. Kəndin qəbiristanlığı dolub, qəbiristanlıq üçün torpaq almağa gedir qubernatordan Cəlil Əfəndi...

(Davamı növbəti sayımızda)

P.S. Əvvəli jurnalımızın ötən saylarında